

KOMMUNEPLAN 2006 – 2016

GENERELL DEL

Vedtatt av kommunestyret 15.06.2006

Innhold

Forord	3
Kommunestyrets vedtak	3
Del 1	4
Visjoner	4
Lillehammer skal kjennetegnes ved et sterkt lokaldemokrati.....	4
Lillehammer skal kjennetegnes ved et livskraftig og attraktivt regionsenter	5
Lillehammer skal kjennetegnes ved at livskvalitet og livsgrunnlag deles mellom nålevende generasjoner og med framtidige	6
Lillehammer skal kjennetegnes ved robuste og skapende miljøer basert på variert næringsliv, kunnskap, kultur og idrett	7
Lillehammer skal kjennetegnes ved tjenestetilbud som innbyggerne er fornøyd med	8
Del 2	9
Utfordringer og muligheter i planperioden	9
".... denne kjære byen som gjør det som falder den ind"	9
Lillehammer i verden	9
Oppgavefordeling og forvaltningsnivåer	9
Regionen og regionsenteret	10
Byen	10
Bydeler og grender	11
Risiko, sårbarhet og beredskap	11
Befolkningsutvikling	11
Befolkningsvekst og boligbehov	12
Sysselsetting	13
Kommuneøkonomi og tilgang på arbeidskraft	14
Forvaltning av arealer og andre naturressurser	14

Forord

Kommuneplanen er et overordnet strategisk styringsdokument som følges opp i kommunens øvrige planer og styringssystemer. Gjennom kommuneplanen sier kommunestyret hvilke utviklingslinjer det vil arbeide etter. Kommuneplanens arealdel er kommunestyrets virkemiddel for å styre den langsiktige fysiske samfunnsutviklingen.

Kommuneplanen gjelder Lillehammer som geografisk område. Men Lillehammer er også et regionsenter med betydning for flere kommuner. Dette er derfor et viktig tema i kommuneplanleggingen.

Forrige kommuneplan var fra 1999. Hovedtrekkene i denne planen gjelder fortsatt. Men i kommuneplan for 2006 til 2016 er det lagt vekt på oppdatering og tydeliggjøring av strategier i forhold til utfordringer som Lillehammer-samfunnet står overfor. Videre har opprydding og tilpassing til kommunens øvrige plan-, rapporterings- og styringssystemer vært en viktig faktor.

Kommuneplanen fra 1999 har vært det viktigste underlaget for rulleringsarbeidet, men den nye kommuneplanen tar også opp i seg konklusjoner fra utviklingsplan for Lillehammer-regionen og fylkesplan for Oppland.

Den første delen av kommuneplanens generelle del omhandler visjonene for Lillehammer kommune og de strategiene vi tror at best vil ta oss i ønsket retning. Den andre delen viser grunnlaget for den første delen, og inneholder de viktigste utfordringene og mulighetene Lillehammer kommune står overfor i planperioden.

Kommunestyrets vedtak

Kommunestyrets vedtak 15.6.2006, sak 0040/06: Kommuneplan for Lillehammer 2006 – 2016 - generell del

1. Lillehammer kommunestyre vedtar forslag til Kommuneplan for Lillehammer 2006-2016 – generell del slik det framgår av vedlegg 1.
2. Eventuelle endringer som følge av at kommuneplanens arealdel sluttbehandles på et senere tidspunkt, tas opp ved behandling av arealdelen.
3. Rådmannen gis fullmakt til å foreta redigeringsmessige endringer i dokumentet.

Del 1

Visjoner

Innbyggere og folkestyre:

Lillehammer skal kjennetegnes ved et sterkt lokaldemokrati

Vi vil at Lillehammer skal være et lokalsamfunn som engasjerer seg i å forme egen framtid og der innbyggerne deltar aktivt i beslutningsprosesser som har betydning for dem selv og for kommunens utvikling. Vi vil være et åpent og inkluderende lokalsamfunn, der alle bidrag og innspill ønskes velkommen.

Dette er strategiene våre:

- Stimulere til engasjement og debatt, der etiske verdier holdes levende
- La barn og unge delta i plan- og beslutningsprosesser
- Engasjere grender og bydeler i plan- og beslutningsprosesser
- Legge til rette for bred deltakelse i politiske utvalg med hensyn til alder, kjønn og bakgrunn

Slik ser vi om vi lykkes

Hvis vi lykkes med strategiene våre vil vi blant annet se at valgdeltakelsen øker, og at flere førstegangsvølgere bruker stemmeretten sin. De politiske partiene vil få flere medlemmer, og det vil bli lettere å rekruttere folk til politiske verv. Kommende kommunestyre vil i stadig større grad speile befolkningen aldersmessig, kjønnsmessig, yrkesmessig og når det gjelder bakgrunn. Den offentlige politiske debatten vil gjenspeile et bredt samfunnsengasjement framfor innsats i enkeltsaker. Kommunens rolle som tilrettelegger og samfunnsutvikler blir tydeligere.

Kritiske suksessfaktorer

- Sentrale og regionale myndigheter må sørge for at kommunene har reell innflytelse over tilstrekkelig mange oppgaver til at innbyggerne ser det som interessant og meningsfylt å delta i lokalpolitikken, både som velgere og politikere
- Kommunene må også få tilstrekkelige ressurser til å utføre oppgavene

Lillehammerregionen:

Lillehammer skal kjennetegnes ved et livskraftig og attraktivt regionsenter

Vi vil at Lillehammer skal utvikle seg videre som senter for omkringliggende regioner. Vi ønsker en positiv utvikling og et godt samarbeid mellom kommunene. Lillehammers tradisjoner og kvaliteter mener vi er et godt bidrag til og grunnlag for vekst og utvikling i hele regionen.

Dette er strategiene våre:

- Tilrettelegge for attraktive bomiljø med gode levekår, trygghet og tilgjengelighet og rik tilgang på opplevelser
- Bevare og utvikle varierte arbeidsplasser og et allsidig næringsliv
- Utvikle kompetanse og næringsmiljøer og nye næringer med basis i regionens kvaliteter og fortrinn
- Arbeide for utbygging av vegnett, banetilbud og kollektivtrafikk for å bedre tilgangen til området og internt i området

Slik ser vi om vi lykkes

Hvis vi lykkes med strategiene, vil Lillehammer fortsette å være et godt sted å vokse opp og leve. Det ser vi blant annet ved hvordan levekårsindeksen for Lillehammer og regionen for øvrig utvikler seg. Vi vil registrere en jevn økning av folketallet i regionen, og ha et bredt offentlig og privat tjenestetilbud. Vi vil oppleve en økning i antall arbeidsplasser og fortsatt ha et allsidig næringsliv med god tilgang på jobb til den andre når en i familien får jobbtillbud og vurderer å flytte hit.

Kommunikasjonsårene vil være tilstrekkelig bygd ut til at de ikke representerer noe hinder for Lillehammer som en del av et større bo- og arbeidsmarked i innlandet. Innad i regionen skal kollektivtransport og rasjonelle vegløsninger bidra til at miljøet ikke utsettes for større påkjenninger enn det som kan forsvares.

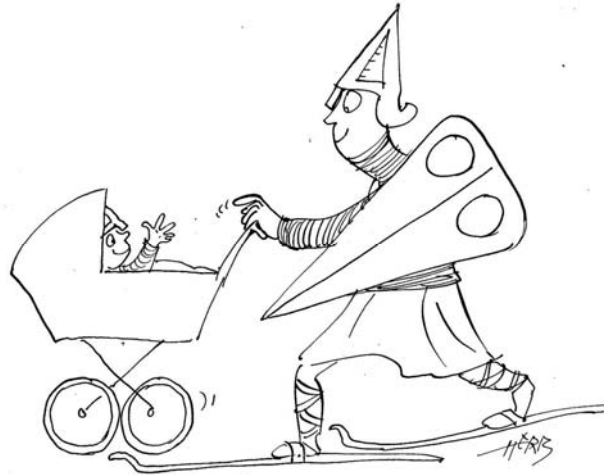
Vi vil ha et levende bysentrum med urbane tilbud og kvaliteter som en viktig ressurs i forhold til tilflytting og etablering i hele regionen. Vi vil se at kommuner, tettsteder og bygger som Lillehammer er regionsenter for, opplever en positiv utvikling. Det må være gjensidig aksept for at etablering, bosetting og arbeid gjerne kan skje uavhengig av kommunegrenser. Det må også være aksept for at det som tjener regionen tjener Lillehammer og omvendt.

Kritiske suksessfaktorer

- Vi må akseptere at regionalt samarbeid i ulike konstellasjoner er en forutsetning for at regionen skal framstå som et attraktivt alternativ når det gjelder bosetting og etablering
- Vi må utvikle en forståelse for at vi trenger hverandre for å bli konkurransedyktige som region, ikke minst i lys av utviklingen og strukturendringene i offentlig sektor
- Sentrale myndigheters investeringer og prioriteringer når det gjelder veg og jernbane, samt satsing på kollektivtransport
- Vi må klare å posisjonere oss i forhold til fremtidig sykehus- og regionstruktur slik at Lillehammer får et fullverdig sykehustilbud

Bærekraftig utvikling:

Lillehammer skal kjennetegnes ved at livskvalitet og livsgrunnlag deles mellom nålevende generasjoner og med framtidige

Vi vil at Lillehammer skal være et inkluderende samfunn som sørger for at alle blir delaktig i samfunnsgodene. Det innebærer også å forvalte fellesskapets ressurser på en slik måte at vi ikke "bruker opp" kommende generasjoners muligheter. Solidaritet og toleranse skal prege lokalsamfunnet.

Dette er strategiene våre:

- Forvalte kommunens ressurser rettferdig, slik at de også sikres for framtidige generasjoner
- Legge forholdene til rette slik at alle innbyggere kan benytte egne ressurser, oppleve uavhengighet og bidra til fellesskapet
- Aktivt forebygge kriser, uønskede hendelser og kriminalitet, og ha beredskap mot dette
- Unngå at utvikling bidrar til økt forurensning

Slik ser vi om vi lykkes

Hvis vi lykkes med strategiene, vil vi blant annet oppleve at naturressurser og areal utnyttes mer effektivt. Natur- og kulturarven vil sikres. Innbyggerne er miljø- og forbruksbevisste og gjør valg i dagliglivet som preges av dette. Prinsippet om universell utforming bidrar til at alle kan ta del i samfunnslivet.

Barn og unge er aktive og kreative, både som kulturutøvere og brukere.

Antall personer som mottar sosialhjelp reduseres. Flere langtidsledige kommer i arbeid, og det blir mindre kriminalitet. Kommunens lånegjeld avtar, slik at vi i mindre grad disponerer framtidige generasjoners ressurser. Vi vil komme godt ut av sammenligninger med andre kommuner når det gjelder effektivitet.

Kommunen opplever færre uønskede hendelser, og når de skjer er det beredskap og ressurser til å håndtere disse på forsvarlig vis.

Kritiske suksessfaktorer

- Få aksept hos sentrale og regionale myndigheter for at det er nødvendig å balansere ulike miljøhensyn når det gjelder bruk av arealer
- Sentrale myndigheter må følge opp ny arbeids- og velferdsforvaltning (NAV) med tilstrekkelig ressurser
- Sentrale myndigheters oppfølging av løftet om å rette opp ubalansen mellom kommunenes oppgaver og ressursene til å følge dem opp

Kultur- og idrettsbyen:

Lillehammer skal kjennetegnes ved robuste og skapende miljøer basert på variert næringsliv, kunnskap, kultur og idrett

Vi vil at Lillehammer skal fortsette å utvikle seg som kulturby og idrettsby. Byens kvaliteter og fortrinn skal bidra til å gi eksisterende næringsliv og næringer gode kår, samtidig som det utvikles nye. Dette forutsetter dristighet, stor takhøyde og toleranse.

Dette er strategiene våre:

- Lillehammer skal både nasjonalt og internasjonalt være kjent som kultur- og idrettsbyen
- Kommunens tradisjoner og aktiviteter i institusjoner, anlegg og frivillige organisasjoner skal være til glede og nytte for innbyggere og besøkende
- Legge aktivt til rette for barn- og unges skaperkraft og virkelyst, og samspille langsiktig med frivillige aktører for å sikre et aktivt kultur-, idretts- og friluftsliv
- Satse på kompetanseinstitusjoner som kan støtte opp om hverandre og styrke regionen

Slik ser vi om vi lykkes

Hvis vi lykkes med disse strategiene vil vi oppleve at Lillehammers gode omdømme som kultur- og idrettsby også i årene som kommer blir vårt varemerke. Vi vil se at flere og flere søker til Lillehammer-regionen for å kunne slutte seg til eller etablere nye kreative miljøer. Kunstnerne vil være ønsket og verdsatt, og ha mange oppdrag innen offentlig og privat virksomhet.

Alle vil ha tilgang på kultur- og fritidsaktiviteter som bidrar til trivsel og til å utvikle ferdigheter. De frivillige organisasjonene spiller en viktig rolle i samfunnslivet generelt og i forhold til barn og unge spesielt. Det er derfor et tett samarbeid og en fortløpende dialog om hvordan kommunen kan støtte opp om slik aktivitet på beste måte.

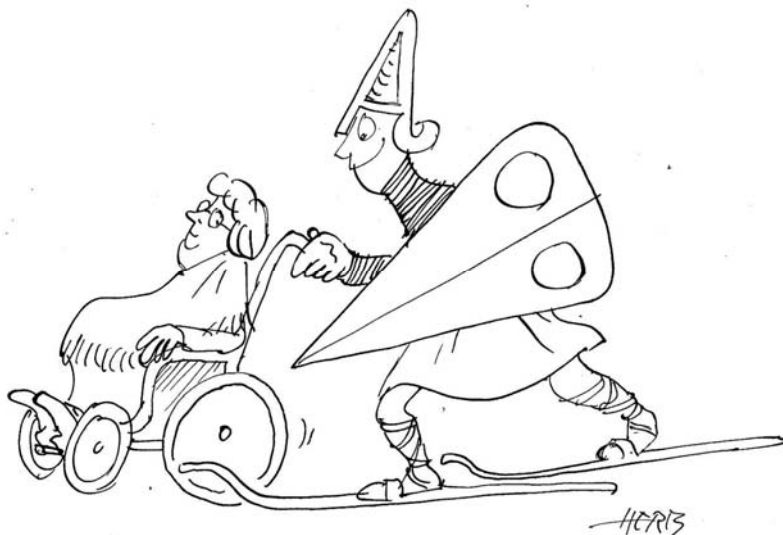
Vi vil se at kompetanseinstitusjonene utvikler seg hver for seg og sammen, og kommunen støtter opp der den kan gjennom planlegging, regulering, kjøp av tjenester og konkrete samarbeidsprosjekter.

Kritiske suksessfaktorer

- Vi må videreutvikle en kultur for toleranse og åpenhet som gjør at vi forløser den kompetansen som ligger uutnyttet i regionen
- Regionale og nasjonale myndigheter må vise vilje til å satse på Lillehammers kvaliteter

Kommunale tjenester:

Lillehammer skal kjennetegnes ved tjenestetilbud som innbyggerne er fornøyd med

Å levere tjenester som innbyggerne er fornøyd med, kan lyde selvsagt. Men dette er en stor utfordring – i et samfunn og en offentlig sektor i endring og med en kommuneøkonomi som forutsetter strenge prioriteringer. Utfordringen knytter seg ikke minst til balansen mellom på den ene side den enkelte innbyggers rettigheter til kommunale tjenester og på den annen side samfunnets vilje til å finansiere en kommunesektor som kan levere dem.

Dette er strategiene våre:

- Kommunale tjenester skal være kjente og tilgjengelige når du trenger dem
- En åpen, profesjonell og serviceinnstilt organisasjon
- Utvikle tjenestene med utgangspunkt i brukernes behov og samfunnets krav
- Full behovsdekning med god nok standard skal prioriteres før standardheving

Slik ser vi om vi lykkes

Systematiske bruker- og innbyggerundersøkelser viser at innbyggerne i hovedsak er fornøyde med tjenestetilbudet som kommunen gir, og at brukerne i hovedsak er fornøyde med den tjenesten de får. Kommunen vil score høyt på nasjonale undersøkelser om tilgjengelighet og åpenhet. Innbyggere, politikere og ansatte er stolte over Lillehammer kommunes tjenestetilbud og det vi får til.

Kritiske suksessfaktorer

- Vi må lykkes i å komme fram til en omforent avklaring av hva som ligger i "god nok standard" som aksepteres av både brukere, folkevalgte og ansatte
- Vi må lykkes i å skape en kultur der ansatte tar ansvar for kommunens helhetlige tilbud (myndiggjøring)
- Vi må lykkes i omstillings- og effektiviseringstiltak
- Sentrale myndigheter må følge opp løftet om å rette opp ubalansen mellom kommunenes oppgaver og ressursene til å følge dem opp

Del 2

Utfordringer og muligheter i planperioden

”... denne kjære byen som gjør det som falder den ind”

(Sitat Henrik Sørensen)

Lillehammer har historie og tradisjoner som kunstnerby og turistby. Mange har gjennom årene kommet hit på grunn av naturen, lyset, den friske luften og i rekreasjonsøyemed. Kunst, kultur, idrett og friluftsliv har lenge vært Lillehammers ”varemerke”. OL i 1994 bidro til å tydeliggjøre dette ved overgangen til et nytt århundre.

At Lillehammer er godt kjent oppleves ofte når en beveger seg ut over landegrensene. Likeledes at det er positive assosiasjoner og holdninger knyttet til navnet. Det er viktig å vedlikeholde og videreutvikle det som bidrar til et slikt omdømme.

Lillehammer i verden

Mange utfordringer kan ikke løses lokalt og framstår som rammebetingelser som kommunen må forholde seg til. Det er for så vidt ikke noe nytt i at hendelser påvirker rammebetingelsene andre steder. Men takten dette skjer i akselererer, blant annet som følge av elektroniske nettverk og andre effektive kommunikasjonsformer på tvers av land og folk. Den økte globaliseringen skaper nye utfordringer, men kan også gi oss nye måter å løse utfordringene på. Dette gjelder ikke minst i miljøspørsmål.

Et annet aspekt ved globaliseringen er forflytning av mennesker mellom land og kontinenter. Dette er slett ikke et nytt fenomen, det er ikke mange generasjoner siden en betydelig del av den norske befolkningen utvandret til Amerika. Økologiske kriser, fattigdom, terrorhandlinger samt den vestlige verdens behov for mer arbeidskraft, er faktorer som vil bidra til at forflytning av mennesker må forventes å tilta i årene som kommer.

Nansenskolen arbeider kontinuerlig med prosjekter som har som siktemål å skape forståelse mellom mennesker og nasjoner. Dette er et lite men godt eksempel på hva en enkelt institusjon kan bidra med i verdenssamfunnet.

Utfordringer:

- Lokal oppfølging av miljøtiltak som Norge forplikter seg på internasjonalt
- En aktiv og målrettet integreringspolitikk som gjør at flyktninger/innvandrere kan ta del i og bidra til samfunnsutviklingen

Oppgavefordeling og forvaltningsnivåer

Kommune- og regionalpolitikken er under stadig debatt, likeledes spørsmålet om det i framtida skal være to eller tre forvaltningsnivåer. Uavhengig av framtidig valg av modell, synes det å være politisk enighet om at viktige samfunnsoppgaver i økende grad skal løses på lavest mulig nivå. Altså bør kommunene fortsatt få tilført nye oppgaver og kommunenes rolle som en viktig samfunnsutvikler betones i sterkere grad.

Parallelt med dette gjennomgås kommunestrukturen. Lillehammer drøfter ulike alternativer, både basert på eksisterende samarbeid med Gausdal og Øyer i Lillehammerregionen og nærmere samarbeid sørover mot nordre Ringsaker og Gjøvik. Også i påvente av endelig utforming av framtidig regionalt forvaltningsnivå, er det viktig å videreutvikle samarbeidet med nabokommunene.

Frigjorte ressurser som følge av nye regioninndelinger må brukes til formål som tjener fellesskapet.

Utfordringer:

- Se og utnytte mulighetene som oppstår når nåværende fylkeskommune eventuelt erstattes med et fornyet og styrket regionalt forvaltningsnivå
- Skape åpning for kommunesammenslåing dersom dette kan styrke regionen som alternativ til utflytting til Oslo-regionen

Regionen og regionsenteret

Lillehammer har lange tradisjoner som handelssenter og kommunikasjonsknutepunkt, både som Dølabyen og en av Mjøsbyene. Lillehammer kan derfor se både nordover og sørover og konstatere at vi ligger strategisk til i det som reelt sett mer og mer framstår som en felles bo- og arbeidsregion i Innlandet. Det vil si at det kan være overkommelig – og attraktivt - å bo og jobbe hvor som helst i regionen. Dette gir muligheter, men også store utfordringer for Lillehammer. Kommunikasjonsnettene må utbedres og bygges ut, og Lillehammer må opprettholde og videreutvikle offentlige og private tjenestetilbud som regionens innbyggere forventer å finne i regionsenteret.

Innlandet skiller seg fra mange andre sannsynlige regioner ved at det ikke er en enkelt by som står fram som hovedsete. I Innlandet er det tre jevnstore byer, Gjøvik, Hamar og Lillehammer, hver med sine fortrinn og spesialiteter. Det er viktig å finne måter som gjør at alle tre byene kan utvikle seg og sammen bidra til en sterk innlandsregion. I den forbindelse må det diskuteres om etableringen av et "fjerde sentrum" i tilknytning til et hovedsykehus bidrar til å styrke eller svekke regionen.

Lillehammer skiller seg ut fra øvrige innlandskommuner ved at utdanningsnivået i befolkningen er meget høyt. Dette er en viktig ressurs i forhold til videre utvikling av kompetansemiljøer i området, og også i forhold til arbeidet med å få til Innlandsuniversitetet.

Utfordringer:

- Samarbeidet mellom Mjøsbyene i forhold til en ny innlandsregion
- Kommunikasjonsløsningene innad i regionen og mot Oslo/Gardermoen
- Ordningene rundt bruk av virkemidler øremerket utvikling i området
- Kommunens rolle som samarbeidspartner for næringslivet

Byen

Mange karakteriserer Lillehammer som byen med småbykvaliteter og storbytilbud. Kunst og kultur, den gamle trehusbebyggelse, aktiv handelsnæring - ett levende bymiljø til nytte og glede for både innbyggere og besøkende. Nærheten til natur, rekreasjonsområder, fjellet og Mjøsa trekkes fram som noen av de fremste kvalitetene ved Lillehammer

Bysentrum er også bomiljø og nærmiljø for en betydelig andel av kommunens innbyggere. Ikke minst av den grunn er det viktig å ha fokus på byens miljømessige kvaliteter. Dette innebærer å ta vare på byens grønne preg, gjøre byrommene til enda mer attraktive møteplasser og opprettholde en god balanse i utbygging til henholdsvis næringsformål og boligbygging. Når fortetting gjennomføres, må det tas behørlig hensyn til eksisterende bebyggelse og bomiljøkvaliteter.

Luftmålinger viser at Lillehammer sentrum har et betydelig luftforurensningsproblem enkelte dager i vinterhalvåret. Også trafikken er noen steder i ferd med å nå tålegrensen. Særlig i Banken-krysset med nærheten til skolene, må det finnes bedre løsninger i planperioden. Og kollektivnettet må kunne avhjelpe større deler av biltrafikken og P-behovet i sentrum.

Det "urbane livet" medfører også andre problemer og utfordringer. Bysentrum kan også bli arena for "uønskede" hendelser av mer eller mindre alvorlig grad. Et godt bymiljø med vekt på mangfold og toleranse vil i noen grad motvirke dette, men problemet vil alltid være der som en utfordring for samfunnet.

Lillehammer må stadig ha fokus på tilgjengelighet og tilrettelegging slik at alle kan ha mulighet for å delta i samfunnslivet. Det bør legges opp til at prinsippet om universell utforming etter hvert skal gjelde i all planlegging, byggesaksbehandling og ikke minst når det gjelder tilrettelegging av offentlige rom, bygg og tjenester.

Utfordringer:

- Føre en aktiv bypolitikk med fokus på byens kvaliteter og muligheter
- Gjøre byen til en enda bedre møteplass, ikke minst for ungdom
- Samarbeidet med handelsnæringen og andre som bidrar til et attraktivt og levende sentrum

Bydeler og grender

Når vi blir spurt om hva som er viktigst for oss, svarer de fleste trygghet i nærmiljøet og naturligvis forholdet til familie og venner. Trygghet på skolevegen, for at vi får den hjelpen vi trenger. Lillehammer har sterke bydeler, tettsteder og bygdesamfunn som bidrar til at kommunen er attraktiv som bo- og arbeidssted.

Kommunen har blant annet gjennom barnehager, skolene og bo- og servicesentre hånd om viktige ressurser i nærmiljøet. Det er et mål at disse på alle måter skal kunne benyttes til beste for fellesskapet og bidra til at ressursutnyttelsen i lokalsamfunnet blir optimal. Det bør skje gjennom et utstrakt samarbeid mellom kommune, frivillige lag og foreninger og den enkelte innbyggers vilje og evne til å bidra til fellesskapet.

Fra flere kommer ønske om tilrettelegging for mer boligbygging i grendene. Ikke minst for å styrke tettsted- / senterdannelser i bydeler og grender er det et mål å legge til rette for hensiktsmessig utbygging rundt omkring i kommunen. Kommuneplanens arealdel legger bl.a. opp til rette for konsentrert, spredt boligbygging i form av klynge-bebyggelse.

Utfordringer:

- Legge til rette for mer spredt boligbygging i form av klyngebebyggelse som særlig tar sikte på å styrke tettsted- og senterdannelser i bydeler og grender
- Samarbeid mellom kommune, private og frivillige organisasjoner om best mulig ressursutnyttelse av kommunale og private anlegg, institusjoner og tilbud

Risiko, sårbarhet og beredskap

Det moderne samfunn er sårbart i forhold til plutselige og uforutsette hendelser. Beredskapsmessige hensyn skal derfor ivaretas i all planlegging, for å hindre at unødvendige situasjoner oppstår. Dette for å sikre innbyggerne og de som besøker oss, best mulig mot at kriser og ulykker skjer; altså samfunnssikkerhet og trygghet – så langt det lar seg gjøre.

Terrortrussel, sykdom og smitte som i en globalisert verden gir seg nye uttrykk, krever også at beredskapsplaner til enhver tid er oppdatert. Kommunene har en viktig oppgave i å ivareta samfunnssikkerhet og beredskap i forhold til de anlegg og virkemidler kommunen rår over. Når det gjelder risiko- og sårbarhetsanalyser knyttet til kommunale tjenester og tilbud, bør det fortløpende foretas en oppdatering i forhold til "nye trusselbilder". I den sammenheng blir det viktig at de enkelte tjenesteområder utarbeider egne beredskapsplaner som angir hvordan oppgavene er tenkt løst.

Lillehammer kommune har egen plan for kriseledelse. Denne rulleres jevnlig. I all kommunal planlegging og forvaltning skal risiko- og sårbarhetsvurderinger inngå. Dette gjelder ikke minst i arealplanlegging og byggesaksbehandling.

Utfordringer:

- Vurdere risiko og sårbarhet i all planlegging, drift og forvaltning
- Være oppdatert og ha tilstrekkelig kompetanse til å håndtere et variert og skiftende trusselbilde

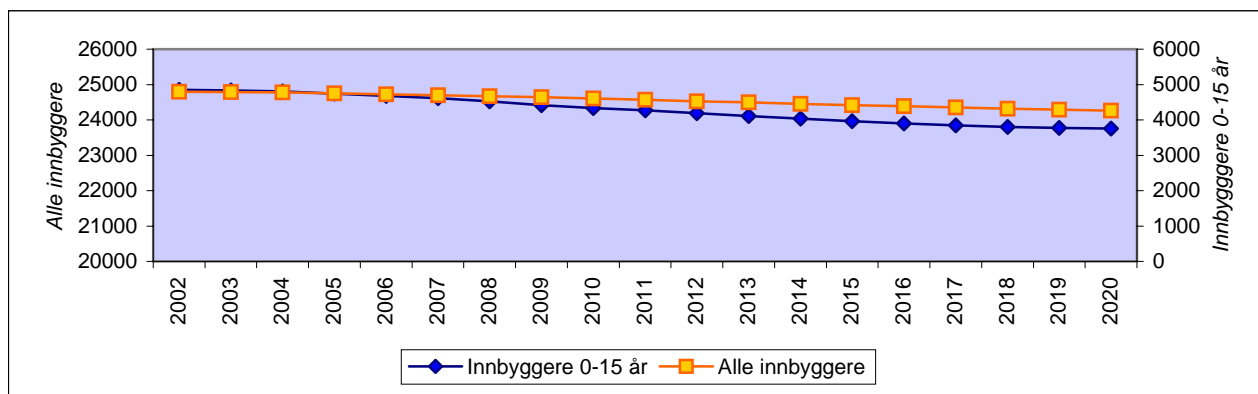
Befolkningsutvikling

Lillehammer hadde pr. 1.1.2005 25.075 innbyggere. Folketallsutviklingen i Lillehammer ligger noe under det som forrige kommuneplan la opp til, nemlig at kommunen skulle ha over 26.000 innbyggere i 2005. Men statistikken viser også at Lillehammer-regionen samlet sett hittil har hatt en svært gunstig

folketallsutvikling – sett i forhold til øvrige regioner i Innlandet. Faktisk er det bare Hadelandsregionen som ligger bedre an.

De siste 10 – 12 årene har befolkningsveksten i Lillehammer ligget omtrent på samme nivå som landsgjennomsnittet, dvs på ca 0,6 %. Unntakene er årene 1997 og 2001 da tallene viste en liten nedgang, og "nullvekst" i 2004 med en økning på kun fem personer.

Prognoser som SSB har utarbeidet hvor det ikke er tatt hensyn til inn- og utflytting viser at potensialet for vekst basert på den befolkningen som allerede bor i kommunen er negativt for Lillehammer, d.v.s. at folketallet vil langsamt men sikkert bli mindre uten tilflytting. Dette er vist i figur 1.

Figur 1 Befolkningsframskriving uten til- og fraflytting (MM00-alternativet)

Årsaken er at den eksisterende befolkningen i Lillehammer ikke har en stor nok andel innbyggere i de aldersgruppene som får barn, slik at antallet fødte pr. år blir for lite i forhold til antallet døde. Figur 1 viser at aldersgruppen 0-15 år faller raskere enn befolkningen totalt. Dette er ikke overraskende, siden alternativet vil gi mindre barnekull født fra 2003 og framover enn vi har hatt hittil. Folketallet i Lillehammer vil med dette alternativet falle til i underkant av 24 300 i 2020, mens gjennomsnittsalderen øker fra 39,8 år i 2002 til 43,2 år i 2020.

Selv om alternativet uten inn- og utflytting er urealistisk, er det nyttig fordi det synliggjør hvor avhengig Lillehammer er av å legge til rette for tilflytting. For å nå målet om vekst, som blant annet er en forutsetning for at antallet barn og unge i aldersgruppen 0-15 år skal holde seg på omtrent samme nivå som i dag, trengs det mer enn 3000 nye innbyggere innen 2020 som enten flytter hit, eller blir "laget" av folk som flytter hit.

Kommunen må derfor ha en offensiv politikk for å nå prognosemålene. Dette innebærer blant annet å ha tilstrekkelig med arealer til bolig- og næringsformål i perioden.

Utfordringer:

- Stimulere til og tilrettelegge for tilflytting for å opprettholde vekst i befolkningen i tråd med hovedalternativet
- Analysere årsaker og iverksette tiltak for å motvirke utflytting i aldersgruppen 20 – 39 år

Befolkningsvekst og boligbehov

Folketallsutviklingen har stor betydning for planlegging og utvikling av kommunale tjenester som barnehage, skole og eldreomsorg. Tallgrunnlaget gjennomgås og analyseres årlig i forbindelse med Strategi- og økonomiplanen, og kommunale planer skal ta utgangspunkt i prognosene i den sist vedtatte strategi- og økonomiplan. Som utgangspunkt vil kommunen benytte SSB's MMMM-alternativ fra 2002 da dette synes å være mest i samsvar med den reelle utvikling og kommunens mål om moderat vekst.

Folketallsutviklingen er en viktig forutsetning i bolig- og arealpolitikken. Resultatet fra folke- og boligtellingsen i 2001 viser at antall bosatte pr. bolig i Lillehammer var 2,2. Dette er en reduksjon på 0,1 i forhold til 1991. Tendensen er lik for hele landet og det må forventes at reduksjonen fortsetter i takt med at befolkningen blir eldre.

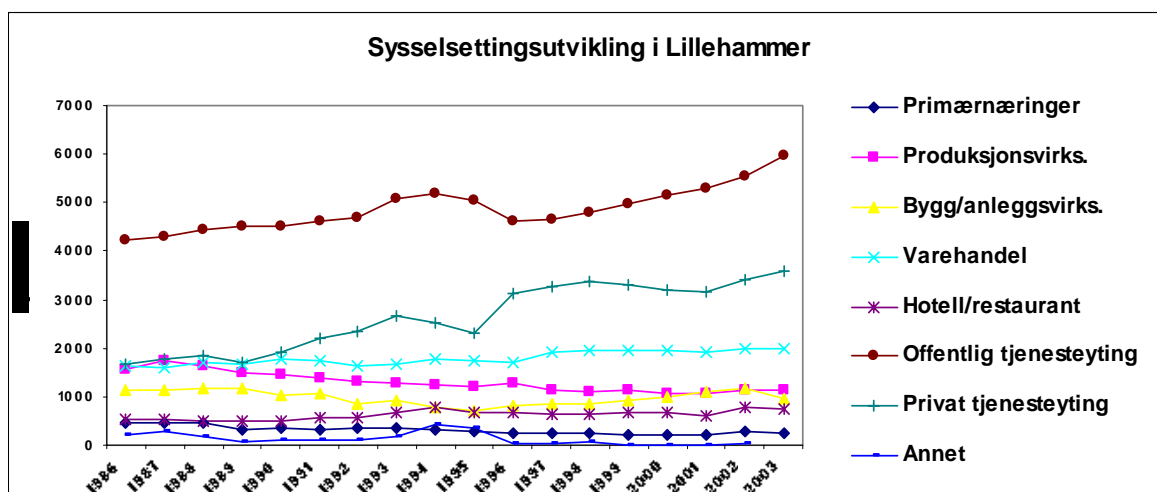
Befolkningsprognosene som legges til grunn, tilsvarer en årlig vekst på om lag 0,5 %, som gir et boligbehov på ca. 1100 boenheter i planperioden. Da er det lagt til grunn omlag 26.600 innbyggere i 2016 og en botetthet på 2,2. I tillegg er det lagt til en buffer på ca. 20 % som tar opp i seg usikkerhetsfaktorene bl.a. knyttet til beregningsgrunnlaget, markedets etterspørsel og den faktiske utbyggingen som vil finne sted pr.år.

Utfordringer:

- Befolkningsutvikling, boligbehov og boligpolitikk – samsvar mellom behov, tilbud og etterspørsel
- Aktiv boligpolitikk

Syssetting

Lillehammer er i den gunstige situasjon at kommunen både har positiv befolkningsutvikling og økning i antall arbeidsplasser. Kommunen har unngått de store svingningene i syssetting som har skjedd innen industri og IT-næringer, og har fortsatt et variert næringsliv. Utviklingen viser at tallene har ligget stabilt for de fleste næringer, det er kun forretningsmessig tjenesteyting som skiller seg ut ved at det er skjedd en merkbar økning. Dette er i samsvar med trenden både nasjonalt og internasjonalt.

Lillehammer-regionen er en av de få regioner i Innlandet som har netto innpendling. Sagt på en annen måte – regionen har bedre utvikling i arbeidsplasser og syssetting enn folketallsutvikling. Vi importerer altså arbeidskraft. Det kan sees på som positivt at regionen kan gi arbeid til folk i nabokommuner og regioner, men det kan også ses på som en utfordring for Lillehammer-regionen å legge til rette for etablering og bosetting. Uansett – statistikken viser at det vil kan være effektivt politikk å satse på Lillehammer-regionen for å demme opp for ytterligere utflytting til Oslo-området.

Imidlertid viser statistisk materiale at syssettingen innen de ulike næringer har store variasjoner (se tabell). Over 80 % av syssettingen i kommunen er innen tjenesteytende næringer. Det tilsier at kommunen kan være sårbar i forhold til mulige strukturelle endringer innen offentlig tjenesteyting i årene framover. At det blir viktig for Lillehammer-samfunnet hva slags politikk som føres nasjonalt når det gjelder, forsvar, sykehus, universitet og offentlig administrasjon og andre tjenester.

Utfordringer:

- Statlig politikk for utvikling av sykehus, forsvar, offentlig administrasjon og høgskole/universitet
- Utviklingen når det gjelder kompetansenæringer generelt og høgskolen til Innlandsuniversitet spesielt

Kommuneøkonomi og tilgang på arbeidskraft

Kommunenes inntekter bestemmes i dag i det alt vesentlige av sentrale myndigheter som gjennom statsbudsjettet fastsetter rammene for sektoren. Selv om kommunene beholder en del av egne skatteinntekter, fører inntekstutjevningen mellom kommunene til at endringer for en enkelt kommune bare i begrenset grad kommer kommunen til gode. De inntektsmulighetene kommunene selv rår over er i praksis begrenset til eiendomsskatt og inntekter fra engasjement i kraftsektoren og tilsvarende. Fra flere hold er det tatt til orde for å øke kommunenes selvstendige beskatningsrett, blant annet for å skape grunnlag for et mer aktivt lokaldemokrati. En slik løsning vil imidlertid kunne føre til større kommunale forskjeller, noe som igjen er i strid med tanken om at alle skal ha rett på samme kommunale tjenestetilbud uavhengig av hvor i landet en bor.

Størrelsen på kommunens inntekter fastsettes med utgangspunkt i at kommunesektoren er så stor i nasjonal sammenheng at den påvirker viktige økonomiske størrelser som pris- og lønnsvekst, renter og valuta. Det er etter hvert en viss dissens om hvor stor denne påvirkningen virkelig er, og hvor stor andel av BNP som kommunene kan disponere uten at dette får konsekvenser for økonomien. Dette er imidlertid i hovedsak en diskusjon om nivåer og ikke om prinsipper.

Selv om oljeinntektene gjør Norge til et svært rikt land, tilsier både hensynet til økonomien i dag og det faktum at dette er inntekter som delvis tilhører framtidige generasjoner at hovedtyngden av inntektene vil bli avsatt blant annet til pensjoner. Det er riktignok en viss politisk uenighet om hvor mye oljepenger det er forsvarlig å bruke i de årlige budsjettene, men også her er det i hovedsak en diskusjon om nivå og ikke prinsipper. Det er således ingen grunn til å tro at bruken av oljepenger vil øke vesentlig i årene som kommer.

Den viktigste skillelinjen i norsk politikk når det gjelder kommunenes inntekter synes å være i synet på hvilke og hvor mange oppgaver som skal finansieres via skatteseddelen og hvilke som skal overlates til den enkelte å skaffe seg. Uansett hvilke syn som får rå, vil kommunesektoren stå overfor store utfordringer i framtiden.

Kommunesektoren sliter i dag med en opparbeidet ubalanse mellom inntekter og pålagte oppgaver. Selv om dette forholdet etter hvert må forutsettes rettet opp tilsier de strukturelle problemene som etter hvert vil melde seg i offentlig sektor, nemlig økte behov og mindre tilgang på blant annet arbeidskraft, at kravet om stadig effektivisering fortsatt vil gjøre seg gjeldende.

Lillehammer kommune har foreløpig ikke vesentlige problemer med å skaffe seg kvalifisert arbeidskraft, men det er nødvendig å ta høyde for at denne situasjonen ikke vil vare planperioden ut. Dette understreker behovet for å satse på kompetanseutvikling hos kommunens ansatte og legge til rette for fleksible arbeidsordninger som gjør at folk kan stå lenger i jobb.

Økonomiske forutsetninger knyttet til blant annet pris- og lønnsvekst, renteutvikling med videre gjennomgås og analyseres årlig forbindelse med Strategi- og økonomiplanen. Kommunale planer skal ta utgangspunkt i prognosene i den sist vedtatte strategi- og økonomiplanen.

Forvaltning av arealer og andre naturressurser

Kommuneplanens visjoner og strategier legger føringer for arealpolitikken. Mer detaljert og på hvilke måte, framgår av kommuneplanens arealdel. Arealdelen skal samordne viktige behov for vern og utbygging slik at det blir lettere å utarbeide mer detaljerte planer og raskere å fatte beslutninger i enkeltsaker i tråd med kommunale mål og nasjonal arealpolitikk.

Kommuneplanens visjoner og strategier er konkretisert i følgende seks temaer i arealdelen:

1. Byutvikling og valg av boligområder

- Ved å: Legge til rette for boligarealer etter behovet
- Ved å: Redusere eksisterende og unngå nye forurensningsproblemer ved ny utbygging

2. Boligbygging i grendene

- Ved å: Legge til rette for mer spredt boligbygging i form av klyngebebyggelse som særlig tar sikte på å styrke tettsted- og senterdannelser i bydeler og grender

3. Forvaltning av landskap og kulturmiljø, natur- og friluftsliv

- Ved å: Finne en balansert utvikling mellom bruk og vern av arealer
- Ved å: Forvalte de grønne arealene i og rundt byen på en slik måte at de er til nytte og opplevelse for kommunens befolkning

4. Fritidsbebyggelse

- Ved å: Legge til rette for økt aktivitet i eksisterende hytteområder

5. Senterstruktur og regional utvikling

- Ved å: Styrke et levende bysentrum
- Ved å: Legge til rette for videreutvikling av infrastruktur og regionalt samarbeid

6. Næringsutvikling og lokalisering

- Ved å: Tilrettelegge fleksible og attraktive næringsarealer
- Ved å: Ta stilling til lokalisering av varehandel i sammenheng med bysentrum